

Arxiu parroquial de Sant Salvador de Guardiola

Sant Salvador de Guardiola

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Arxiu Episcopal de Vic (carrer Santa Maria, núm. 1; 08500 - Vic)

Coordenades:

Latitud: 41.67895
Longitud: 1.76658
UTM Est (X): 397338
UTM Nord (Y): 4614866

Classificació

Número de fitxa: 08098-273
Àmbit: Patrimoni documental
Tipologia: Fons documental
Estil / època: Modern Contemporani
Segle: XVI-XXI
Estat de conservació: Bo
Protecció: Física
Observacions protecció: Local tancat
Accés: Restringit
Ús actual: Científic
Titularitat: Privada accessible
Titular: Bisbat de Vic. Carrer Santa Maria, núm. 1; 08500 - Vic.
Autoria de la fitxa: Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dc., 02/12/2015 - 01:00

Descripció

Arxiu de la parròquia de Sant Salvador de Guardiola, conservat actualment a l'Arxiu Episcopal de Vic, amb el codi 2.68. Consta de 38 unitats documentals en paper, volums i lligalls. Concretament, consta dels següents documents: 5 llibres de baptismes (1600 - 1896), 6 llibres de confirmacions (1711 - 2001), 4 llibres de matrimonis (1599 - 1912), 5 llibres de defuncions (1599 - 1947), un lligall sobre temes diversos sacramentals (1788 - 1891), un volum de misses, aniversaris i celebracions (1960 - 1962), un volum d'administració de l'obra (1583 - 1892), un llibre de visites pastorals (1771 - 2007), un lligall d'inventaris parroquials (1903 - 1933), 2 volums de llevadors de rendes i llibres de comptabilitat (1729 - 1779), 5 unitats sobre confraries (del Roser i altres) així com d'administracions (1606 - 1960), un lligall amb temes diversos d'administració (1561 - 1896), 2 lligalls de manuals notariais (1556 - 1871), un volum de testaments (1554 - 1713), i 2 lligalls amb documents diversos notariais (1532 - 1867). A la parròquia es conserven els llibres de baptismes, matrimonis i defuncions posteriors a les dates esmentades.

Observacions:

Informació oral facilitada per Marc Sellarès. (Continuació Història) L'any 1640, doncs, el culte es trasllada al temple actual, que es construí al pla, més allunyat del castell i més pròxim a la zona on hi havia la majoria de masos (en aquesta època encara tots dispersos), probablement en el lloc on hi havia la rectoria. L'impulsor de l'obra fou el rector Miquel Pujades, que va comptar amb l'ajuda d'una comissió formada per ell, el batlle, dos jurats del govern municipal i dos propietaris de masos benestants. La traça o projecte de l'obra s'encarregà a l'escultor manresà Joan Generes, que en el contracte consta com a "fuster". En l'obra hi va participar un encarregat de proveir i transportar la pedra necessària, que s'havia d'extreure de la finca del mas Miralda i per la qual es desmantellà un "casalot" arruïnats, possiblement la rectoria vella, i el mestre de cases Jaume Roca amb els seus fills. Devien començar l'any 1639 i tres anys més tard, el 29 de setembre de 1642, s'inaugurava la nova església. El preu estipulat van ser 300 lliures, però probablement hi hagué despeses sobreafegides, les quals van motivar l'endeutament de la parròquia. Immediatament després es construí al costat de l'església una nova casa rectoral que, segons es dedueix de la llinda del portal, el 1643 ja era enllestida (CAPDEVILA, 1999). La parròquia tenia tres confraries: dedicades a Sant Salvador (titular de l'església), Sant Isidre (documentada a mitjan segle XVII) i el Roser. D'aquesta última és l'única de la qual se n'ha conservat un llibre. Va néixer l'any 1606 i el 1614 va ser refundada i confirmada, iniciant de nou el llibre de registre. La confraria del Roser era regida per dos administradors i diversos "capitans". Cal dir que també a principis del segle XVII es construí la capella del Roser a la parroquial de Salelles. L'any 1616 hi ha constància que a l'església parroquial s'hi va col·locar una nova campana (CAPDEVILA, 1996: 3). L'església tenia un retaule barroc del segle XVII, d'autor desconegut, del qual se'n coneix una fotografia parcial feta abans de la seva destrucció el 1936 (CAPDEVILA, 1996). D'aquest retaule només se n'han conservat les imatges de sant Marc i sant Valentí. Al darrer quart del segle XIX es feren obres a la sagristia i s'aixecà la capella del Santíssim, que el 1896 ja era acabada. Des de finals del segle XIX els mossens al front de la parròquia han estat els següents. 1892: Antonio Pujals (regent); 1894: Mn. Josep Colomer (ecònom); 1899: Mn. Ramon Manubens (rector); 1921: Mn. Josep Sanfeliu (rector durant 13 anys); 1924: Mn. Gaspar Verdaguer i Colomer; 1928: Mn. Josep Grifé (nou ecònom); 1935: Mn. Melcior Rovira (rector, morí assassinat el 1936); 1948: Mn. Vicenç Mussach; 1948: Mn. Josep Feu Sala (ecònom); 1948: Mn. Francesc Xavier Falgueres (rector); 1955: Mn. Lluís Toneu (rector fins 1958); 1958: Mn. Jaume Tuneu Blancafort (rector fins 1997); 1997: Mn. Amat Berenguer; 2001: Mn. Celestí Durich; 2005: Mn. Amat Berenguer; 2006: Mn. Josep Morros. L'any 1999 es va inaugurar una remodelació general que es va fer a tot el conjunt: els murs interiors es van deixar a pedra vista, es van fer importants obres a l'interior de la rectoria i s'adequà l'enjardinament exterior. El fons documental de la parròquia va ser custodiat a les dependències de la rectoria i, durant la Guerra Civil, fou un dels pocs del Bages que s'aconseguí salvar. Segons la versió més fiable, l'agost de 1936 ja hi havia una pila de llibres a punt per cremar quan un avi de la masia del Brunet els va carregar i els va amagar a cal Teixidor. L'any 2007 va ingressar a l'Arxiu Episcopal de

Història

La primera església de Sant Salvador de Guardiola es trobava en una altra ubicació, més a prop de l'antic castell de Guardiola. A mig camí en l'ascens al turó on aquest estava assentat, i on actualment hi ha el mas Miralda. Al segle X hi ha notícies d'un prevere de nom Ennegó que molt probablement residia al castell de Guardiola i tenia cura de la seva capella. L'església de Sant Salvador de Guardiola com a tal, situada als peus del castell, és documentada per primera vegada el 1038. Des del 1111 se'n coneix la condició de parròquia, amb el nom de Sant Salvador del castell de Guardiola, al comtat de Manresa. Aquest any hi consta un tal Ot com a prevere del castell. Dels segles XIII i XIV en coneixem algunes notícies disperses: el 1279 el rector era Pere de Puig (procedent del mas Puig d'Escuder). El 1284 el rector era Joahnnis (fill del mas Joan, actualment Brunet) i sabem que el senyor del castell havia donat a la parroquial el drets anomenats "exitus et pueribus" i de tasca i fruits de la terra, els quals constituïen una de les fonts d'ingressos de la parròquia. Al final del segle XIII i principi del XIV el rector era Pere Pasqual, el qual manifesta ser pare de Jaume Pasqual. Per tant, és possible que es tractés d'un prevere concubinari. Entorn de 1330 es registra com a rector Raimon de Mata. El 1336 consta com a rector Galindo de Monte Curvo (originari de Montcorbau, Vall d'Aran). El 1344 el rector sembla que era Guillem Galdí. El 1345 Berenguer de Vilaseca fa estada a l'església parroquial sense ser-ne rector. El 1380 el rector és Bernat d'Eclesiolis. Les notícies continuen sent molt escasses fins al segle XVII. A partir d'aquest moment es troben més notícies de rectors, ecònoms o vicaris, tot i que no són suficients per elaborar un rectorologi pròpiament dit (CAPDEVILA, 1999: 73). L'any 1640 el culte es trasllada a un nou temple que es construí al pla, més allunyat del castell i més pròxim a l'actual nucli urbà. Probablement es va triar el lloc on hi havia la rectoria, ja que per construir la nova església s'hagué de desmantellar un "casalot". A partir d'aquest moment les notícies es refereixen a la nova església i l'antiga queda fora de culte. Anteriorment (a les darreries del segle XVI o principi del XVII) es construí una església d'estil gòtic al costat de la parroquial romànica, per a la qual s'utilitzà la pedra d'un mur lateral de l'antiga. En aquest moment l'església romànica es trobava en molt mal estat, fins al punt que ja no s'hi podia fer la litúrgia i s'optà per utilitzar la nova església d'estil gòtic. L'any 1632 es registren unes despeses importants que podrien correspondre a les obres de la nova església. Aquesta va adquirir l'advocació de Santa Maria de Gràcia, ja que va conservar la imatge romànica dedicada a aquesta Mare de Déu. L'any 1861, segons l'informe d'una visita pastoral, la capella de Gràcia es trobava en estat ruïnós i s'hi prohibeix dir missa. Antigament el mobiliari litúrgic de la capella incloïa també una pintura de gran interès: el famós retaule de la Transfiguració del Senyor, la més antiga de les obres documentades del pintor Lluís Borrassà, de l'any 1404. Aquest políptic fou venut per la família Miralda (propietaris de la capella de Gràcia) a l'arquitecte i historiador de l'art Alexandre Soler i March a la dècada de 1920. Actualment pertany a la col·lecció Muñoz, de Barcelona, després d'haver estat exposat una llarga temporada al Museu d'Art de Catalunya. Entorn de la dècada de 1970 l'estudiós del romànic Xavier Sitjes va fer una excavació a l'església romànica a fi de deduir-ne la planta. (Continua a Observacions)

Bibliografia

<http://www.abev.net/default.htm>

